



משרד ראש הממשלה  
 ديوان رئيس الوزراء  
 ת.ד. 4552

לשכת היועץ לעניני ערבים  
 נ.ד.בל ירוש  
 1865 אל. 5

לשכת היועץ לעניני ערבים  
 مكتب المستشار للشؤون العربية

חיפה, יד' בשחון תשכ"ו  
 12 בנוב. 1965

מס' 149-105-1320/4/ח/543

ש.ד.ר

אל: היועץ לעניני ערבים, ירושלים (2)

הגדרון: הערה לדיון על פתיחה שטחים סגורים (ממשל צבאי) בגליל המערבי.

א. נהוגים כלליים:

במסגרת הקלות בהנועה בטח הנמון לפקודו של המפקד הצבאי בשחון (מושל צבאי) מיום 15.11.65, "בו לסגירה אזורים תשכ"ו-1964" למיו חולק אזור הצחון (הגליל) לחסקה אזורים סגורים בלבד, במקום טבעה - עטר אזורים שהיו קיימים קודם לכן. נוסף לאלה הוכרזו שוב כצו זה אחר-עטר כפרים נטושים באזורים סגורים נפרדים.

בחון אלה נמצאים ששה בטח אחריות לשכתנו בחיפה והגליל המערבי, וכולם, ללא יוצא מן הכלל, הנם מובלעות קטנות בחון טח סגור ט", ואלו הנה-

א.	הטח הבנאי (למעבר)	של הכפר	ג"בסייה	נ.צ.ט.	164267
ב.	" "	" "	" "	נ.צ.ט.	167254
ג.	" "	" "	" "	נ.צ.ט.	174253
ד.	" "	" "	" "	נ.צ.ט.	167252
ה.	" "	" "	" "	נ.צ.ט.	164244
ו.	" "	" "	" "	נ.צ.ט.	163244

כל ששה האזורים הסגורים הנם, כאמור, כפרים נטושים והרוסים ובהלקם הגדול **יחידות** ע"י הקח"ל, אולם, החורשות עודן בצירוח ואינן סבוכות.

הקרקעה שהתחילו לכפרים הנזכרים הוקנו לאוטוטרופוס על נכסי שפקדים לפי חנ"ג חר"ט, ברובן הוחכרו לעבוד (פלאח וטעני זימים) למשקים יתוריים, ובהלקן נמסרו כפיצויים לנפקדים טכניים שהבישו הביקותיהם לטכ"י, ואף הועברו בחכירת טענה.

נוסף לאלה קיימים בטח אחריות לשכתי עוד שני אזורי בשחון סגורים והם "אזור בשחון סגור ב" (ערב-אלקוטטה) "ואזור בשחון סגור ה" (הכפר שעב).

ב. האזורים הסגורים (כפרים נטושים):

(1) ג'בסיה :

האזור הסגור של ג'בסיה נמצא ב - 1 ק"מ מזרח ליישוב שייך דגון  
(ג.צ. 164-266) המהווה יחידה כפרית אחת עם שייך-דאוד ומאכלס כיום  
כ - 800 חושבים, כולם מוסלמים.

הכפר הנטוש לעבר שייך-דגון יושב מחדש במשך השנים האחרונות, אולם,  
הסר עד היום משטוח מוניצפלי וטרם הוכר כיישוב רשמי.

חלק מפליטת ג'בסיה שנותרו בישראל החיישנו בשייך-דגון וחלקם בכפר  
מזעה (למעלה שלוש מאות נפש) (אין בידו נתונים סטטיסטיים נוספים על  
יישובם של פליטי ג'בסיה).

אדמה ג'בסיה שהוקצו לאפשרותם מואכרות, כחלקן בחכירת משנה,  
ובכפרים סמוכים-לפליטי ג'בסיה עצמם.

יש להניח כי כמות אדמת האזור הסגור של ג'בסיה עשויה כמעט  
החשובה לעבר, להתיישב באזור זה ולהקים בו מבנים ארעיים, או, מבני קבע.  
טרבית פליטי ג'בסיה אינם עוסקים בחקלאות, אלא, במרוחמים ובעבודה שכירה  
וחלקם מחוץ לקרקע לבניה ומתגוררים בהנאים קטים.

(2) דגון :

לפי נתוני ספקר הפליטים, מנתרן ע"י הסמל שבאי שנתון ב - 1958,  
דגון פליטי דגון כיישובים הבאים:

בחסה	-	כ - 90	משפחות	( כ - 500 נפש )
בשעב	-	כ - 25	"	( כ - 100 נפש )
בג'דיה	-	כ - 10	"	( כ - 50 נפש )
בשרעם	-	כ - 30	"	כולם נוצריים;
באעכלין	-	משפחות נוצריות בודדות;		
במאבול	-	משפחות מוסלמיות בודדות.		

רוב פליטי דגון הסדירו התיישבותם לשיבועיים. יש להניח כי חלק  
זעום מפליטי הכפר ירצה לשוב ולהתיישב בכפרם הנטוש אם יפתח לתנועה  
חפשיה.

(3) דגון ימים :

לפי נתוני ספקר הפליטים (1958) יושבו טרביה פליטי הכפר בכפרים הבאים:

המרה	-	כ - 85	משפחות	( כ - 500 נפש )
שרעם	-	משפחות בודדות	( 30 - 20 נפש )	

רוב פליטי דגון ימים הסדירו התיישבותם לשיבועיים.

נראה לנו כי רוב פליטי הכפר ימשיכו להתגורר במקומות סגורים  
הנוכחיים גם אם יפתח אזור כפרם הנטוש.

4) מליטות

לפי בחיני המחקר יושבו מליטי הכפר בכפרים הבאים:  
ב - 200 נפש כולם מוטלמים בעקב (הנמצאה באזור בטחון סגור ה"ד וגדלה  
באום הסגור של הכפר הנמוך)

ב - 400 נפש במאבול (כולם מוטלמים)

ב - 20-30 נפש במסרה (כולם מוטלמים)

אין בודינגו ברשים על מידה הסדר הטיפוויים להביעות מליטי הכפר.  
אין לנו טעם כי הלך מפליטי הכפר, כעק אלה היושבים כיום באעב,  
יחזרו להתיישב בכפרם אם יתח להנפקו.

5) מליטות

כל מליטי הכפר שנתחדו בישראל, המוניט כיום ב - 150 נפש, יושבו  
במסרעם. רובם הסדירו הביעותיהם לפיצויים והתבססו במקום מושבם הנוכחי.

6) בלתי מליטות

ב - 50 מליטי הכפר מחבורים כיום במסרעם. רובם הסדירו הביעותיהם  
לפיצויים, ונקלפו במקום יישובם הנוכחי.

ג. אזורי המסחון הסבורים

1) ערב אל-ערמשה (אזור בטחון סגור ב"ד)

בהתאם לצו הנזכר של המפקד הצבאי הייבום חושבי ערמשה, שבגבול,  
לסכך להצטייץ ברושיונרה יצאה מאזור טחון סגור. אותם הם מקבלים  
במסרה יצרה. אזור זה סגור גם בלחי כניסה מאד חושבי הארץ חזקוקים  
לחישוק כניסה לצורך זה.

טעם קרחה לגבול נודעו חושבי הכפר בפעולות הכרחה, ובמקרים שנויים,  
גם כחון ערמשה מוריקין לאוייב ומידע למטהנויים

מטעם חושבי הכפר מגיע ל - 250 בערך והאוכלוסייה הכוללת עוברת  
בזה. גה למסברה היי קפע.

2) בלתי מליטות (אזור בטחון סגור ה"ד)

בהתאם למפקד האוכלוסין (1951) כולל הכפר 1165 נפש, כולם מוטלמים.

חושבי הכפר בחלקים לארבע קבוצות מוצג כללהלן: - (החוגים לני מקר  
העליטים 1958).

52	מספרות	החן	212	נפש	(א) חושבי שער	אזורי הכפר	מליטות
47	"	"	242	"	(ב) מליטי טיעאר	(הגדולה באעב)	
26	"	"	140	"	(ג) מליטי רמון		
58	"	"	321	"	(ד) מליטי מאור	האולה	

לפי מספר זה יושבו 141 משפחות מפליטי שעב, שהן 670 נפש, רובם ככולם  
מפוזרי רכוש, במפרים הבאים:-

מב"ד - כרום	70	משפחות שהן	356	נפש
דיר אל-אסד	19	" "	87	"
בענה	18	" "	71	"
טכנין	11	" "	42	"
בחף	5	" "	27	"

כל השאר מפוזרים במפרים המרה, כפר-יסוף, ג'דידה, כבול, עראבה ומזרעה.  
רובו נפר של פליטי הכפר השחקע בעכו.

החץ האירינטי של פליטי שעב קיים בהסידור והחזרה רקע לבעיות אנושיות  
ומשפחתיות קשות.

חלק גדול ממסעי הזיה ואדמות הפלחה של נארי הכפר הנזכר ע"י פמ"י  
למשקים יהודיים ולהוצרים סוגים, כולל תושבי שעב, שמסרון בחכירה משנה.

הוועדה ליונה לבצוע חר"ם ערכה בשנת 1958 סקר מקיף לפיו מוינו תושבי  
שעב הנזכרים לסוג מוצאם וקבעה עבורם מכסות קרקע. עודפי הקרקע מביב לכפר  
הזכננו למסירה לפליטי הכפר שנמצאו, אותה שעה, מחוצה לו.

בשעב שוררת מתיחות מחמדה בין תושבי הכפר המקוריים ואלה שהזרו מפליטים  
לבין מפוזרי החולה שנוקמו במקום ב - 1956 במתיחה ועל חלק מקרקעותיהם של  
פליטי הכפר.

בשנת 1959 הקים משרד הסכון 20 יחידות דיור עבור קבוצה הפליטי הזרים  
במבנה כי אלה יפנו את הבתים שחפשו ויחזירוהם לתושבי שעב החוזרים, אולם,  
מרבית השכונים לא יושבו עד היום (ועל כן הם מוצעים כיום למפוזרי ערב-סואעד  
משנה 9).

אנו מניחים כי מתיחת אזור בשחון סגור ה" יגרם לנזירה המונית של  
מרבית פליטי הכפר המפוזרים במפרים הסמוכים.

חזרתם של אלה לשעב תחמיר את המתיחות בין תושבי הכפר המקוריים למפוזרי  
החולה ויש לצפות גם להתנגשויות אלימות. לא מן הנמנע כי יפרצו גם סכסוכים  
קשים בין תושבי שעב שלא נטשו כפרם לבין החוזרים על רקע של תפיסת מקרקעין,  
והחכרה מטעים וקרקעות לעבוד.

ד. ב. ט. ו. ז.

בסקירה זו לא התייחסתי לבעיות בשחון סמציסיה לגבי האזורים הנזכרים כגון  
קרבתה של ג'בסייה למתקנים רבישים, מטיכות קרבתן של שעב ומיקאר לקצחו של שנה אש 9  
וכו" אשר עליהן יתנו את הדעה אלה הנובעים בדבר.

ב. ב. ט. ה.,  
נ. טוקטל,  
מנהל לשכת הירושן לענייני  
ערבים - חיפה.